

da den, at om end ikke Lovens Bestemmelse om Byggepladser har været meget benyttet, er der en anden Bestemmelse i Loven, som netop gjorde, at Boligerne ikke vilde være saa vanskelige at faa, naar den førtes igennem, og det var Ophævelsen af de Forbud, som vare indfattede i Fæstekontrakterne mod at udleje til andre, altsaa udenfor Fæstet. Der var ogsaa andre Forhold den Gang, som gjorde, at Loven ikke blev brugt saa meget. Man huske paa, hvilken Bevægelse der i Begyndelsen af Halvtredserne gik i Retning af at gaa over fra Fæste til Selvejendom. Derved blev det gjort muligt for mange at faa en lille Byggeplads, hvor de selv kunde bygge deres eget Hus, lige i Hjørnet af en Mark, ved en Vej eller paa en Tørvelod, hvor der ogsaa mange Steder er bygget. Efterhaanden ere disse Bygninger blevne udvidede, saa at de have faaet Lejere; der er altsaa ikke mere Trang til Beboelse. Men det, som dette Lovforslag tager Sigte paa, er at skaffe de mange, som have Boliger, og som kunne faa Boliger — og man maa antage, at der ikke i Fremtiden bliver Trang til Boliger omkring paa Landet — skaffe dem en lille Havelod. Enhver, der er kendt med disse Forhold paa Landet, veed, hvilken Betydning det har for en lille Familie, naar den har en Have, navnlig i Husholdningen; naar de der kunne avle Kartofler, Hvidkaal, Løg og de forskellige Grøntsager, som de nødvendig maa have til en lille Husholdning. Det er en stor Behagelighed i en lille Familie. Vi have tænkt ved dette Lovforslag at gøre det muligt, saa vidt det kan, for alle omkring paa Landet, baade jordløse Husmænd og Inderstev, at komme i Besiddelse af denne Behagelighed. Vi have jo ganske vist saa ogsaa tænkt denne Tanke lidt videre; vi have tænkt, at vi derved ikke alene imødekømt disse Krav, men at vi ogsaa ved at give dem en større Have paa 1 à 2 Skæpper Land eller, om man vil, lidt større — det kan der altid tales nærmere om — kunde gøre Opholdet paa Landet for Familierne ganske anderledes hyggeligt, end det har været hidtil, ved at skaffe Konen en nyttig Beskæftigelse, mens Manden gik paa Arbejde; skaffe hende en Virksomhed, hvor hun kunde gaa paa sit eget og udnytte sin Tid til Familiens Bedste. En saadan Havelod vil utvivlsomt gøre Hjemmet hyggeligt, og da der, som min ærede Medforslagsstiller antydede, jo gaar i vor Tid en stærk Strøm fra Landet til Bjerne, kunde det dog mulig være, at Gennemførelsen af Lovforslagets Bestemmelse kunde gøre, at man vilde finde, der kunde blive rart hyggeligt ogsaa paa Landet. Naar denne Strøm i

vor Tid gaar saa stærkt til Bjerne, er det, fordi Industrien er stærkt i Opkomst, og Fortjenesten derfor for en Del bedre i Bjerne i de senere Aar end paa Landet. Men man tager som oftest ikke med i Beregning, hvilke større Fordringer der stilles til Forbruget i Bjerne og de Færer, som Bhlivet ofte medfører for Familielivet. I Bjerne er det imidlertid et temmelig almindeligt Ønske, at denne Strøm kunde standses, og fra Landets Standpunkt turde vistnok det samme Ønske være fuldt berettiget. Forslaget gaar derfor ud paa, at skaffe Hygge i de mange tusinde Hjem paa Landet, skabe en Virksomhed for Konen, i hvilken hun kan beskæftige sig ved sit eget og gøre sin Virksomhed frugtbringende for Familien. Naar vi have tænkt os, at en Havelod paa 1 à 2 Skæpper Land var passende, er det, fordi man har ment, at det var netop, hvad Hustruen selv med Børnene kunde overkomme at passe. Det kan maaske være strengt nok, men det er ogsaa at forudsætte, at da de paagældende efter Lovforslaget blive Herrer over denne Have for deres Livstid, naar de blot sørge for at betale den fastsatte Leje, de da ogsaa kunne lægge Bind paa at bruge en Del af denne Have til noget, som ikke stadig kræver det melaniske Arbejde, som den almindelige Spadedyrkning fører med sig, nemlig Dykning af forskellige Grøntsager. Jeg tænker da navnlig, man kunde komme til Opvækning af Frugttræer og ogsaa af Bærbuske. Vi talte under den forrige Sags Behandling om, hvilken Betydning dette kunde have, og jeg tillod mig da at henvise til, hvorledes en bekendt Havelodmand, Mads Johansen paa Tyn, har antydet, at i Lunde Land med vel dyrkede Bærbuske vil kunne give et Udbytte af 1600 Kr. om Aaret. Tænker man sig nu et lille Stykke af en Have anvendt saaledes, vil der kunne komme en passende Indtægt ud deraf, idet det jo synes, at man nu kan faa en ganske anderledes Afsetning for sine Bærfrugter end tidligere; formedelt den Udforsel, der er kommen i Gang; og det er ikke usandsynligt, at den Indtægt, der saaledes kan faas gennem en Del af disse Frugter, kan benyttes til eget Forbrug af de andre, idet jeg herved tænker paa den billigere Anvendelse af Sukker i Husholdningsbrug, hvorpom vi have forhandlet i disse Dage. Jeg tror derfor, at det vilde være til stort Held og Gynke, om jeg saa tør sige, rundt omkring i Familiehjemmene paa Landet, om vi kunde imødekømt et saadant Lovforslag som dette og derved gøre Arbejderne det muligt at faa en passende Havelod at drive. Nu kan der jo være Spørgsmaal,